

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI: 853

**ZEYNEP KORKMAZ
ARMAĞANI**

Ankara, 2004

ÇAĞDAŞ UYGUR TÜRKÇESİ İLE YAZILMIŞ BİR FAL KİTABI

Ayşe Gül SERTKAYA

Burada transkripsiyonunu, tercümesini ve dizinini verdiğim metin Nikolay Federoviç Katanov tarafından Mayıs 1893'te Sankt-Peterburg'da "Gadaniya u jiteley Vostoçnogo Turkestana, govoryaşıh na tatarskom yazıka [Doğu Türkistan'ın Tatarca konuşan ahalisinde fal bakma]" başlığı ile *Zapiski Vostoçnago Otdeleniya Russkago Arheologičeskago Obşestva* (VIII/1, 1893, s. 105-112)'da yayımlanmıştır.

Katanov'un makalesi 105-106. sahifelerde Rusça 'Giriş', 106.-108. sahifelerde Arap harfli metin, 108.-110. sahifelerde Kiril harfli transkripsiyon, 110.-112. sahifelerde Rusça tercüme bölümlerinden müteşekkildir.

N. Katanov makalesinin aşağıda verilen 'Giriş' bölümünde metin hakkında şu bilgileri vermektedir. Aşağıdaki 'Giriş' bölümünü Rusçadan Türkçeye çeviren değerli meslektaşım Risbek Alimov'a teşekkür ederim.

Ben Doğu Türkistan'ın Tatarca konuşan ahalisi olarak Hoten, Kâşgar, Aksu, Turfan, Loguçen ve Hami şehirlerinin halkını kastediyorum. Buranın entellektüel merkezi Aksu şehri sayılır. (Yukarıda saydığımız) ilk dört şehri Çinliler, geri kalan ikisini ise Tatar hanları (Vanlar) yönetirler. Hami Vanı birinci derecedeki, Loguçen Vanı ise ikinci derecedeki han addedilmektedir.

Her iki Han her üç yılda bir Pekin'e gitmekte ve İmparatora Doğu Türkistan eserlerinden oluşan hediyeler sunmaktadırlar. Hami ve Loguçen'de medreseler vardır ve oralarda Mısır ve Arabistan'dan gelen müslüman âlimler ders vermektedirler. Bu hocaların rehberliğinde Fars ve Arap din adamlarıyla yazarlarının eserlerinin tercümesi ve tefsiri yapılıyor ve el yazma şeklinde Doğu Türkistan'ın Doğu kısmının bütününe, Kurla'dan Hami'ye kadar yayılmaktadır. Tercüme edilen eserlerin arasında *rüya tabirleri*, *fal*, *papağan masalları*, *bin bir gece*, *Ferhad ve Şirin* ve diğerlerine rastladım.

Fala bakmanın çeşitli türlerinden şunlar bilinir:

1. Kur'an'a göre fal bakma,
2. İçi su dolu kâsede yüzen pamuk parçasına bakarak fal açma,
3. Koyunun yanmış kürek kemiğine bakarak fal açma,
4. Göğe yükselen toz parçacıklarına bakarak fal açma,
5. Küçük taşları kümelerle bölerek fal bakma.

Koyunun yanmış kürek kemiğine bakarak fal açma eski devirlerden beri yalnızca Loguçen ve Hami ahalisi değil, Kuzey Tatar kabileleri olan Karagas, Uryanhay, Minusin ve Altay Tatarları ile Kızıllı'lar tarafından bilinliyordu. Çin Türkistan'ında en güvenilir fal aşağıda bütünüyle, bana dikte edilen ve Doğu Türkistan ahalisinde var olan şekliyle vereceğim Kur'an'a bakarak yapılan fal sayılır.

KURAN'A GÖRE FAL BAKMA

Burada anlatacağım Kur'an'a göre fal bakma bana 6 Nisan 1892 yılında Turfan şehrinde Bek Memet-Maksud'un oğlu, (1827) Domuz yılında doğmuş olan Loguçenli Molla Hoca Nay-Han tarafından anlatılmıştır. Nay-Han Kâşgar diyarında meşhur olan Yunus Van'ın torunu, İskender Van'ın torununun oğlu ve Emin Van'ın torununun oğlunun oğludur. Yunus Van 30 yıl süreyle Kâşgar beyi idi, Memet-Maksud ise Yaŋgi Hisar şehrinin beyi idi. Halihazırdaki Loguçen Tsyun-Van'ı (İkinci derecedeki han) olan Sultan-Mamut Nay-Han'ın Emin Van tarafından akrabasıdır.

Nay-Han bana, saydığımız falların Turfan şehrinde yaşayan falcı Abdurrahim'e ait *Fal-nâme* adlı el yazmasından alındığını söyledi. Ben de ihtiyar Nay-Han'a Abdurrahim'den bahsettiği kitabı temin ederek bana göstermesini rica ettim ve o da yaptı. Fal kitabı 37 yapraktan ibaret olup, onun her sahifesinde on birer satır vardır. Sahifenin uzunluğu 17, eni ise 11 cm'dir.

'Giriş' bölümünde geçen "Tatarca" terimi bu günkü "Türkçe" teriminin XIX. yüzyıldaki karşılığıdır. Doğu Türkistan'da geçmişte de şimdilerde de konuşulan Türkçe "Çağdaş Uygur Türkçesi"dir.

Metni Lâtin harfleri ile transkripsiyonlarken;

a) ünsüzler açısından Katanov'un verdiği Arap harfli metni esas aldım.

b) ünlüler açısından ise, ünlülerin Arap harflerinde *a/e*, *ı/i*, *o ~ ö* ve *u ~ ü* ayrımının yapılamaması yüzünden Katanov'un yaptığı Kiril harfli transkripsiyondaki ünlü tespitlerini esas aldım.

Transkripsiyonlu metinden sonra metnin Türkiye Türkçesine tercümesi ile 203 madde başından oluşan kelime dizini verilmiştir. Dizinde her harften sonra kaç kelime bulunduğu () içerisinde gösterilmiştir.

METİN

fâl açkan-nıŋ beyânı

kelâmu'llâh fâlı

0. koluŋ-ğa qur'an-ni elip, közüŋ-ni yumup, *tevekkeltü* 'âla 'llâh dip, kelâmu 'llâh-ni beşi birle berâber tutup, arqesi birlen özüŋ-niŋ burnı-ğa tutup, ertigen bolsa, evveli-din; tüş vaqti bolsa, otresi-din; aqşam bolsa, âhiri-din eçip, andin yetti varaq oŋ qol-ğa örüp, oŋ qol terefi-daki sefhedin haq şanap, yettinçi haqniŋ beşi-deki evvelki hurûf qaysi herif-tur aŋga bekip 'amel kılğay sen.
1. Eger elif [l] kelse, hezret-i Âdem 'aleyhi's-salâm-niŋ fâli, tola obdân hemme işiŋ-ge; fâdşâhlardin, uluq handin fâyda körür, menseb-dâr bolur; seferge barsa, tinç amân kelür, düşmen aŋga qul bolur, gayibi fat kelür; oğri alğan bolsa, fat qoli-ğa kelür.

2. Eger be [ب] kelse, Şuayb fayğamber-niñg fâli turur; döletmend bolur, uluğ bolur; ħandin tola fâyda körür; seferge çıksa, fat kelür.
3. Eger te [ت] kelse, ġam endüh-din necât tafkay sen; hemme kıladurğan işleriñg-ge şabr kıł, hemme ‘âlem-niñg kâri bari-ni bilip bolmaydu; tōbe kılip, şabr kıł, murâdinğ-ni tafar sen.
4. Eger şe [ث] kelse, cemī işlerdin fâyda körer sen.
5. Eger cim [ج] kelse, maqşūdunğ-ğa yiter sen; her qaydağ işke obdân; oğri alsa, fat qolğa kelür.
6. Eger ħe [ح] kelse, düşmeniñg dōst bolur; toqқан-leriñg-din fâyda körür sen, ġâyip bolsa, fat kelür.
7. Eger ħa [خ] kelse, ħōf ħatar tola bolur; tōbe kılgın, nezer birgin.
8. Eger dal [د] kelse, ħâlinğ yaĥşı bolur; uluğ-lar-din fâyda körer; döletmend bolur.
9. Eger zal [ذ] kelse, ħâr zârliq-din qutulğay sen; kündin kün-ge obdân bolur sen.
10. Eger re [ر] kelse, bir şehrge ħâkim; yâ şeyĥ bolur sen.
11. Eger ze [ز] kelse, ħiç iş-ke obdân imes.
12. Eger sin [س] kelse, baĥt-i dölet kelür; hemme iş-leriñg obdân bolur.
13. Eger şin [ش] kelse, ceng-ge barma, sefer kıłma; ħiç iş kıłma, obdân imes.
14. Eger şat [ص] kelse, şabr kıł, işiñg eçildi; murâdinğ-ğa yiter sen.
15. Eger zat [ض] kelse, kişi-ge qovul bolmeğın; dōst-lerdin sañga könğül ağıriğı yiter.
16. Eger te [ط] kelse, uluğ bolur sen; könğlünğ-de neme iş bar, bolur; oğri alsa, tefilür.
17. Eger ze [ظ] kelse, düşmen-leriñg yoq bolur; hem ne niyet bolsa, şu boladu.
18. Eger ‘eyin [ع] kelse, bir kişi-din yaman-liq kelmegey; düşmeniñg ġam-ğa tüşüp kiter; döletmend bolur sen; ġam-din qutulur sen; sirriñg-ni kişi-ge aytma.
19. Eger ġeyin [غ] kelse, bir{e} iş-ke obdân imes; seferge çıksa, obdân; o kişi uluğ boladu; maqşūdқа yitedü.

20. Eger fe [ف] kelse, uluḡ ḡan-lärniḡ aresi-da eti çikadu; yüzlük bolur.
21. Eger kaf [ق] kelse, ḡan-din anḡa altun, kümüş, fül keledü; hemme iş-ke obdân; düşmen-din ma fâyda keledü; köḡgli zehi ḡoş-ḡâl yürüdü.
22. Eger kef [ك] kelse, düşmen-leriḡ ölür; meḡnet-din ḡutulduḡ; rāḡatni taftiḡ; ceng ḡilsaḡ, alur sen.
23. Eger lam [ل] kelse, hemme iş-leriḡ obdân; ḡam-din ḡutulduḡ; seferḡa çiksaḡ, obdân; oḡri alsa, fat ḡoli-ḡa kelür.
24. Eger mīm [م] kelse, melāmet-din herḡiz ḡālī ḡalmaḡay sen; tōbe ḡilsaḡ, melāmet sindin yiraḡ bolḡay; melāmet bolur, düşmen-ler seni urup keter, ṡabr ḡil, yaman-liḡ yaḡṡi-liḡ-ḡa örülür; *inṡā' allāḡ* dip, yürüḡin.
25. Eger nūn [ن] kelse, her iş ḡilsaḡ obdân; ḡam-din ṡād bolur sen; sirriḡ-ni ḡiṡi-ḡe eytmeḡin; ḡiṡi-ḡe eytmasaḡ, obdân bolur; nezer birip, ḡiṡi-lerni ḡoş ḡil.
26. Eger vāv [و] kelse, hemme ḡalḡ-lardin fâyda körür sen; her nemeni Ḥudāyim-din tilesaḡ, beredü; ḡāyip fül keledü; ḡāyip-din bir ḡaber ḡef anḡlay sen.
27. Eger he [ه] kelse, tola obdân; hemme iş-ke obdân; ḡiç kim-din ḡoruḡmeḡin bu 'ālem āḡiret-de işiḡ obdân boladu; düşmeniḡ ayeḡiḡ-da pāymāl bolur; seferḡe çiksaḡ ma, obdân niyāz birḡin.
28. Eger lām elīf [ع] kelse, her ḡaydaḡ iş ḡilsa, obdân imes; baḡti tola boladu; çong baḡtiyār boladu.
29. Eger ye [ي] kelse, düşmen-ler dōst bolur; her niyet ḡilsaḡ, ḡilḡin obdāndur; ḡan-lardin ḡoş-ḡāl bolur sen. bu fāl özḡe fāl-ḡa oḡṡaṡ imes, nihāyet-de obdān-dur. seferde ḡiṡi bolsa, selāmet kelür. yetti künde ḡayip iş bolsa, ḡaber yiter; hemme iş obdân.

TERCÜME

Fal açanın beyanı.

Kelāmu'llāḡ falı.

Eline Kur'an'ı alıp, gözüni kapayıp, "Tek olan Tanrıya hayranım" deyip, Kelāmu'llāḡ'ı başınla aynı hizada tutarak sırtını kendi burnuna dayayıp, eḡer sabah vakti ise (Kelāmu'llāḡ'ı) başından açıp, eḡer oḡle vakti

ise ortasından açıp, eğer akşam vakti ise sonundan açıp, ondan yedi yaprak soldan sağa çevirip, sağ el tarafındaki sahifeden satır sayıp, yedinci satırın başındaki önceki harf hangi harftir ona bakıp amel edersin.

1. Eğer *elif* gelirse, Hazret-i Adem Aleyhisselâm'ın falıdır. Tüm işlerin için çok iyidir, (falına bakılan kişi) padişahlardan ve büyük hanlardan fayda görür, memur olur, yolculuğa çıksa, yolculuktan sakın ve esen gelir, düşmanı ona köle olur, kısa zaman içerisinde hızla kazanç elde eder, eğer hırsız ondan bir şeyler çalmış ise, çalınanlar kısa zaman içerisinde eline geri döner.
2. Eğer *ba* gelirse, Şuayib peygamberin falıdır. (Falına bakılan kişi) başarı elde eder, büyük olur, Handan çok fayda görür, Yolculuğa çıksa, yolculuktan çabucak döner.
3. Eğer *ta* gelirse, gam ve kederden kurtulursun, tüm işlerinle sabırla uğraşmaya devam et, (çünkü) dünyada bütün olan bitenin hepsinden haberdar olunamaz, tövbe edip, sabret, isteğine kavuşursun.
4. Eğer *sa* gelirse, bütün işlerinden fayda görürsün.
5. Eğer *cim* gelirse, maksadına kavuşursun, her türlü iş için iyidir, eğer hırsız (ondan bir şey) çalmış ise, (çalınan) çabucak eline geri döner.
6. Eğer *ha* gelirse, düşmanın dost olur, akrabalarından fayda görürsün, bilinmeyenler çabucak gerçek olur.
7. Eğer *hi* gelirse, korku ve tehlike çok olur, tövbe et, fakirleri doyur.
8. Eğer *dal* gelirse, işlerin iyi olur, (falına bakılan kişi) büyük kişilerden fayda görür, başarı elde eder.
9. Eğer *zal* gelirse, üzüntü ve kederden kurtulursun, günden güne daha mutlu olursun.
10. Eğer *ra* gelirse, herhangi bir şehirde hakim veya şeyh olursun.
11. Eğer *za* gelirse, hiç bir işin iyi gitmez.
12. Eğer *sin* gelirse, mutluluk ve saadet gelir, tüm işlerin iyi gider.
13. Eğer *şin* gelirse, savaşa gitme, yola çıkma, hiçbir şey yapma, iyi değildir.
14. Eğer *sad* gelirse, sabret, işlerin açılıyor, istediğine ulaşırsın.
15. Eğer *dad* gelirse, hiç kimseye kefil olma, dostlarından sana kötü şeyler gelebilir.
16. Eğer *ta* gelirse, büyük biri olursun, gönlünde hangi dileğin var ise gerçekleşir, hırsız bir şey çalmışsa, bulunur.
17. Eğer *za* gelirse, düşmanların yok olur, ne istesen o isteğin gerçekleşir.
18. Eğer *ayn* gelirse, hiç kimseden kötülük görmezsin, düşmanların meys olup giderler, başarılı olursun, kederden kurtulursun, sırrını kimseye söyleme.

19. Eğer *gayn* gelirse, işlerin biraz kötü gider, yolculuğa çıksan, iyi olur, falına bakılan o kişi büyük biri olur, isteğine ulaşır.
20. Eğer *fa* gelirse, büyük hükümdarın katında (falına bakılanın) adı bilinir ve (hükümdar) onu beğenir.
21. Eğer *kaf* gelirse, hükümdardan (falına bakılana) altın, gümüş ve bakır para alır, bütün işleri iyi gider, düşmanından da fayda görür, kalbine gelince, o da sevinir.
22. Eğer *kef* gelirse, düşmanların ölür, sıkıntıdan kurtulursun, rahata kavuşursun, savaşa girersen, sen kazanırsın.
23. Eğer *lam* gelirse, bütün işlerin iyi gider, sıkıntıdan kurtulursun, yolculuğa çıktığında, iyi olur, eğer hırsız (ondan) bir şey çalarsa, eline çabucak geri döner.
24. Eğer *mim* gelirse, üzüntüden hiç kurtulamazsın, tövbe edersen, üzüntü senden uzak olur, üzüntü olursa düşmanların seni yener, sabret, kötülük iyiliğe dönüşür, “inşâallâh” diyerek yürü.
25. Eğer *nun* gelirse, her ne işi yapsan, iyi gider, üzüntülü iken neşeli olursun, sırrını kimseye söyleme, eğer kimseye söylemezsen, (her şey) iyi olur, fakirleri doyur ve insanları sevindir.
26. Eğer *vav* gelirse, tüm insanlardan fayda görürsün, Tanrımdan ne istersen, isteğini verecektir, dışarıdan (hariçten) para gelecektir, dışarıdan (hariçten) bir haber, söz duyarsın.
27. Eğer *he* gelirse, çok iyidir, tüm işlerin iyidir, hiç kimseden korkma, bu dünyada da, âhirette de işin iyi olacaktır, düşmanın ayağının altında ezilir, yolculuğa çıksan da iyi olur, dua et.
28. Eğer *lam-elif* gelirse, hangi işi yapsan, iyi değildir, (falına bakılan) çok başarı elde eder, çok mutlu olacaktır. (Diğer Loguçen tatarlarının anlattıklarına göre muvaffakiyet ancak falına bakılanın tövbe etmesi durumunda olur. Listede büyük bir ihtimalle *tevbe kıl-sanğ* cümlesi geçirtilmiş olabilir).
29. Eğer *ya* gelirse, düşmanlar dost olurlar, her neyi istesen yap, iyi olur, Hükümdarın teveccühünü kazanırsın. Bu fal başkalarına benzemez, oldukça iyidir. Eğer kişi yolculuğa çıkmış ise, sağ salım dönecektir. bilinmeyen şeyden yedi gün içerisinde haber gelir. Tüm işler iyi gider.

DİZİN

A (16)

ağrıĝ ağrı, kötülük

a.+i (köñgöl a.) 15

āĥir A. son

ā.+idin 0

āĥiret A. ahret, öbür dünya

ā.+de

aĥşam akşam

a. 0

al - almak

a.-ur sen 22

a.-sa 5, 16, 23

a.-ğan 1

‘ālem A. âlem, dünya

‘ā. 27

‘ā.+ninĝ 3

‘aleyhi’s-selām A. “Selâm onun üzerine olsun”

‘a.+ninĝ 1

altun altın (para)

a. kümüş ful 21

amān A. esen

a. kel- 1

‘amel A. amel

‘a. kıl- 0

andin ol işaret zamirinin ablatif hali

a. 0

are kat, huzur, karşı

a.+sida 20

arke arka, sırt

a.+si birlen 0

añĝa ol işaret zamirinin datif hali

a. 0, 1, 21

añĝla- duymak

a.-y sen 26

ayaĝ ayak

a.+inĝ-da pāymāl bol- 27

‘ayin Ayın harfi

‘a. (eger ‘a. kelse) 18

ayt- söylemek

a.-ma! 18

B (18)

baĥt F. baht, talih, kader, kısmet

b.+i 28

b.+i devlet “mutluluk” 12

baĥtiyār F. bahtlı, talihli, mutlu

b. 28

bar var

b. 16

bar- varmak, gitmek, çıkmak

b.-ma! 13

b.-sa 1

bari hepsi, bütün, tümü

b.+ni 3

be be harfi

b. (eger b. kelse) 2

bek- bakmak

b.-ip 0

ber- vermek

b.-edü 26

berāber F. birlikte, aynı hizada

b. tut- 0

beş baş

b.+i birle 0

b.+ideki 0

bil- bilmek

b.-ip 3

bir bir (1)

b. 10,18, 19, 26

bir- vermek

b.-gin! 7

b.-ip 25, 27

birle ile bk. **birlen**

b. 0

birlen ile krş. **bilen**

b. 0

bol- olmak

b.-adu 17, 19, 27, 28

b.-ur sen 9, 10, 16, 18, 25, 29

b.-ur 1, 1, 2, 2, 6, 7, 8, 8, 12, 16, 17, 20, 24, 25, 27, 29

b.-ğay 24

b.-sa 0, 0, 0, 1, 6, 17, 29, 29

b.-maydu 3

b.-meğin! 15

bu bu, şu

b. 27, 29

bur(u)n burun

b.+i-ğa 0

C (3)

cemî A bütün

c. 4

ceng F. cenk, savaş

c. al- 22

c. +ge bar- 13

cim A. Cim harfi

c. 5

Ç (2)

çik- çıkmak, bilinmek

ç.-adu 20

ç.-sañg 23, 27

ç.-sa 2, 19

çong büyük

ç. 28

D (6)

dal dâl harfi

d. (eger d. kelse) 8

dat dad harfi

d. (eger d. kelse) 15

döletmend F. başarılı

d. bol- 2, 8, 18

di- demek, söylemek

d.-p 0, 24

döst F. dost

d. bol- 6, 29

d.+lerdin 15

düşmen F. düşman

d. 1

d.+din 21

d.+inğ 6, 18, 27

d.+ler 26, 29

d.+lerninğ 17

d.+lerinğ 22

E (11)

e- imek fiili

e.-mes 11, 13, 19,28,29

eç- açmak

e.-ip 0

eçil- açılmak

e.-di 14

eger F. eğer, şayet

e. 1, 2, 3, 4, 5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29

elif elif harfi

e. 1

el- almak

e.-ip 0

ertigen erte, sabah

e. bol- 0

et ad, isim

e.+i çık- 20

evvel A. evvel, önce

e.+i-din 0

evvelki önceki

e. 0

eyt- söylemek, demek

e.-masanġ 25

e.-ġin! 25

F (7)

fādşāh < F. *pādşāh*. padişah

f.+lardin 1

fāl A. fal

f. 29

f. +ġa oġşaş 29

f.+i 1, 2

fat < *bat*. çabuk, çabucak

f. kel- 1, 1, 2, 5, 6

fāyda < A. *fāide*. fayda, menfaat

f. kör- 1, 2, 4, 6, 8, 26

f. kel- 21

fayġamber < F. *payġāmbār*. peygamber, resûl, elçi

f. +ninġ 2

fe fe harfi

f. (eger f. kelse) 20

fûl < *pûl*. bakır para

f. kel- (altun, kûmüş f.) 21, 26

Ġ (5)

ġam A. gam, keder, sıkıntı

ġ.+ġa tûş- 18

ġ.+din ġutul- 18, 23

şād bol- 25

ġam endûh A. F. gam, keder, sıkıntı

ġ.+din 3

ġāyip A. gayib, hariç, dış

ġ. bol- 6, 29

ġ. kel- 26

ġ.+din 26

ġ.+i 1

ġayin gayin harfi

ġ. (eger ġ. kelse) 19

ġef < F. *gab*. söz

ġ. anġla- 26

H, Ĥ, H, (24)

ha ha harfi

h. (eger h. kelse) 6

ħaber A. haber

h. 26, 29

ħākim A. hâkim

h. yā şeyh bol- 10

ħāl A. hal, durum

h.+inġ 8

ħālī F. boş, kurtulmuş

h. ħalma- 24

ħalk A. insan

h.+lardin 25

ħan han, hükümdar

h.+din 1, 2, 21

h.+larninġ 20

h.+lardin 29

ḥārzār F. üzüntü, sıkıntı

ḥ.+lik-din 9

ḥat A. satır

ḥ. san- "satır saymak" 0

ḥ.+niñg beşi 0

ḥaṭar F. tehlike bk. **ḥof**

ḥ. (ḥof ḥ.) 7

he he harfi

h. (eger h. kelse) 27

hem F. ve

h. 17

hemme tüm, bütün, tamam

h. 1, 3, 3, 12, 21, 23, 26,
27, 29

her F. her

h. 5, 25, 26, 28, 29

hergiz F. aslâ

h. h. 24

herif A. harf

ḥ.+tur 0

ḥezret-i âdem F. Âdem

Peygamber

ḥ. 1

ḥi Hı harfi

ḥ. (eger ḥ. kelse) 7

hîç F. hiç

h. 11, 13, 27

ḥof A. havf, tehlike krş. **ḥaṭar**

ḥ. ḥaṭar 7

ḥoş F. hoş

ḥ. kıl- "sevindirmek" 25

ḥoş-ḥāl F. A. sevinçli (olan),
teveccüh (bulan)

ḥ. bol- 28

ḥ. yürü- 28

ḥudāy F. tanrı

ḥ.+imdin tile- 26

ḥurūf A. harf(ler)

ḥ. 0

İ (2)

inşā' allāh A. "Allah isterse"

i. 24

iş iş

i. 13, 16, 25, 28, 29, 29

i.+ke 5, 11, 19, 21, 27

i.+iñg 14, 27

i.+iñg-ge 1,

i.+lerdin 4

i.+lerinğ 12, 23

i.+lerinğ-ge 3

Қ, К (24)

қaf Kaf harfi

қ. (eger k. kelse) 21

қal- kalmak

қ.-mağay sen 24

kār F. kâr, iş

k.+i 3

қaydaқ türlü, çeşitli, hangi

қ. iş 5, 28

қaysi hangi

қ. 0

kef Kef harfi

k. (eger k. kelse) 22

kel- gelmek

k.-edü 21, 21, 26

k.-ür 1, 1, 1, 2, 5, 6, 12,
23, 29

k.-se 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,
9, 10, 11, 12, 13, 14, 15,
16, 17, 18, 19, 20, 21, 22,
23, 24, 25, 26, 27, 28, 29

k.-megey 18

kelāmu'llāh A. Kur'ân-ı

Kerîm

k.+ni 0

ket- gitmek

k.-er 24

ķil- kılmak, yapmak, etmek

ķ.-adurġan 3

ķ.! 3, 3, 14, 24, 25

ķ.-ġin! 7, 29

ķ.-ġay sen 0

ķ.-saġ 22, 24,25,29

ķ.-sa 28

ķ.-ip 3

ķ.-ma! 13, 13

ķim kimse

k.+din 27

ķiři ķiři, kimse

k. 19, 29

k.+ge 15, 18, 25, 25

k.+din 18

k.+lerni 25

ķit- gitmek

k.-er 18

ķol el

ķ. (oġġ k. "saġ el") 0

ķ.+ġa 0

ķ.+ġa kel- 5

ķ.+luġġ-ġa el- 0

ķ.+iġa kel- 1,23

ķoruķ- korkmak

ķ.-maġin 27

ķovul A. kefil

ķ. bol- 15

ķoġġul ġoġul

k. aġriġi 15

k. +uġġde 16

k. +i 21

ķör- görmek

k.-er sen 4

k.-ür sen 6, 26

k.-er 8

k.-ür 1, 2

ķöz ġöz

k. +uġġ-ni yum- 0

ķul kul

ķ. 1

ķur'ân A. Kur'ân-ı kerîm

ķ.+ni 0

ķutul- kurtulmak

ķ.-ur sen 18

ķ.-duġġ 22, 23

ķ.-ġay sen 9

ķümüř ġümüř (para)

k. (altun k. ful) 21

ķün ġün

k.+ge (ķün-din k.) 9

k.+de (yetti k.) 29

k.+din (k.ķün-ge) 9

L (2)

lam lam harfi

l. (eger l. kelse) 23

lam elîf lam elif harfi

l. (eger l. kelse) 28

M (7)

ma da/de kuvvetlendirme edatı

m. 21, 27

maķřud A. istek

m.+ķa yit- 19

m.+uġġ-ġa yit- 5

mihnet A. mihnet, dert, sıkıntı

m. 22

melâmet A. melâmet, üzüntü
m. 24, 24
m.+dîn 24

menseb-dâr A. F. memur
m. bol- 1

mim mim harfi
m. (eger m. kelse) 24

murâd A. istek
m.+inğ-ni taf- 3
m.+inğ-ğa yit- 14

N (8)

ne ne
n. 17

necât A. kurtulma, kurtuluş
n. taf- 3

neme hangi
n. 16
n.+ni tile- 26

nezer A. bakma, bakış
n. bir- "yardım etmek" 7, 25

nihâyet son
n.+te 29

niyâz F. dua, yalvarma, yakarma
n. bir- 27

niyet A. niyet, arzu, istek
n. bol- 17
n. kıl- 29

nun A. nun harfi
n. (eger n. kelse) 25

O (6)

o o üçüncü teklik şahıs zamiri
o. 19

obdan iyi
o. O. 1, 5, 9, 11, 12, 13,

19, 19, 21, 23, 23, 25, 25,
27, 27, 27, 27, 28, 29
o.-dur 29, 29

obşaş benzer
o. emes 29

ogri ugru, hırsız
o. al- 1, 5, 16, 23

onğ sağ
o. kol "sağ el" 0, 0

otre orta
o.+sizin 0

Ö (5)

öl- ölmek
ö.-ür 22

ör- yükseltmek, çevirmek,
saymak
ö.-üp 0

örül- yükselmek, dönmek,
dönüşmek
ö.-ür 24

öz öz, kendi
ö.b+ünğ-nünğ 0

özge başka
ö. 29

P (1)

pây-mâl ezilmiş, çiğnenmiş
p. 27

R (2)

râhat A. rahat
r.+ni 22

re re harfi
r. (eger r. kelse) 10

S (11)

şabr A. sabır, tahammül
ş. 3, 3, 14, 24,

şana- saymak

ş.-p 0

şanğa sen şahıs zamirinin datif hali

s.15

şat sat harfi

ş. (eger ş. kelse) 14

şe se harfi

ş. (eger ş. kelse) 4

sefer A. sefer, yolculuk

s. kı- 13

s.+ğa 23

s.+ge 1, 2, 19, 27

s.+de 29

s.+din 0

selâmet A. selâmet, sağ, sâlim

s. 29

seni Sen şahıs zamirinin akkuzatif hali

s. 24

sin sin harfi

s. (eger s. kelse) 12

sin ikinci teklik şahıs zamiri

s.+din 24

sirr A. sır

s. +inğ-ni 18, 25

Ş (6)

şād F. sevinçli, neşeli

ş. kı- 25

şehir F. şehir

ş.+ge 10

şeyh A. şeyh

ş. bol- 10

şin Şin harfi

ş.(eger ş. kelse) 13

şu şu işaret sözü

ş. 17

şuayb A. Şuayb Peygamber

ş. peygamberniğ fâli 2

T (15)

taf- < tap-. bulmak

t.-ar sen 3,

t.-tiğ 22

t.-kay sen 3

te te harfi

t. (eger t. kelse) 3

tefil- bulunmak

t.-ür 16

teref A.taraf

ş.-idaki 0

tevekkeltü 'âla'llâh A. "Tek olan Allah'a hayranım"

t. 0

ti tı harfi

ş. (eger ş. kelse) 16

tile- dilemek, istemek

t.-seğ 26

tinç dinç

t. 1

tola < Çin. do+türk. la) çok, hep, bütün

t. 1, 2, 7, 27, 28

töbe A. tövbe

t. 24

t. kı- 3, 7

tur- durmak

t.-ur 2

tut- tutmak

t.-up 0, 0

tükkân A. dükkan

t.+leriğ-din 6

tüş öğle vakti

t. vakti bol- 0

tüş- düşmek

t.-üp 18

U (2)

uluğ ulu, büyük

u. 1, 2, 16, 19, 20,

u.-lardin 8

ur- vurmak, yenmek

u.-up 24

V (3)

vakt A. vakit

v.+i bol- 0

varak A. yaprak, sahife

v. (yetti v.) 0

vav vavharfi

v. (eger v. kelse) 276

Y (13)

yā A. ya, veya

y. 10

yamanlık kötülük

y. 18, 24

yağşi iyi

y. 8

yağşi-lik iyilik

y.+ka 24

ye ye harfi

y. (eger y. kelse) 29

yetti yedi (7)

y. varak 0

y. күн 29

yettingi yedinci

y. 0

yirak ırak, uzak

y. 24

yit- yetmek, kavuşmak

y.-edi 19

y.-er sen 5, 14,

y.-er 15, 29

yok yok

y. 17

yörü- yürümek

y.-ydi 21

y.-gin! 24

yum- yummak, kapamak

y.-up (közünğ-ni y.) 0

yüzlük yüzlü

y. bol- "beğenmek" 20

Z (4)

ze ze harfi

z. (eger z. kelse) 11

zehi F. böylece, böylesine

z. (kōngli z. hōş-hāl yörü-)

21

zel zel harfi

z. (eger z. kelse) 9

zi zı harfi

z. (eger z. kelse) 17

